

Prekenverkstedet

Den Norske Israelsmisjon

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

13. søndag i treenighetstiden – 3. sept. 2017

Prekentekest: Matt 25, 14-30

Lesetekst I: Sal 92,2-6;13-16

Lesetekst II: 1 Kor 12, 4-11

Dumdristig rikmann

Vår tekst er en del av Jesu avskjedstale til disiplene. Dermed er det grunn til virkelig å merke seg hva Jesus hadde på hjertet når han nå skulle forlate dem: Dette spesielt ville han de skulle huske.

Så forteller han om en rikmann som skal ut og reise. Før takeoff overlater han alt han eier til sine tre tjenere. Han satte ikke engang en liten reserve i banken, han gravde ikke ned en liten slump bak i hagen i all hemmelighet, han tok ikke med en solid del av formuen da han reiste for å være på den sikre siden. Nei, 'alt han eide' overløt han til de tre. Og det var ikke småpenger: 1 talent var 6000 denarer, ca 20 årsverk. Dvs ca 10 millioner kroner i dag x 5 = 50 millioner kroner for han som fikk mest. Selv i Røkke-klassen er dette en del penger, for oss vanlige en astronomisk sum.

Så reiste rikmannen. Hele historien virker lite sannsynlig og var neppe vanlig praksis på Jesu tid. Det får være grenser for å ha tillit til sine medmennesker og andres forvaltning av egne midler. Dumdristig er et nærliggende ord.

Etter en tid kommer rikmannen tilbake og oppgjørets time er inne: hvordan har de forvaltet de enorme summene de var gitt ansvaret for? De to første har 'forvaltet sitt pund' forbilledlig og fordoblet investeringen; det er en meget god avkastning. De får sterk ros og anerkjennelse av sin herre: Dette var strålende; gled deg og nyt livet. Begge to får nøyaktig samme attest selv om utbyttet var mye større hos den første. Men de hadde fått maksimalt ut av sine summer og forutsetninger, det var det avgjørende. At rikmannen sier de har vært tro i lite er et understatement; de hadde fått råderett over flerfoldige livslønner f.eks. for en soldat.

Enveisbillett til gråt og mørke

Så kommer sistemann med den ene talenten på banen. Frykten for sin herres hardhet og nøyeregning gjorde at han heller kjørte safe enn å spille sjanse med rikdommen: heller gi herren innsatsen tilbake enn å risikere å tape hele potten. Det oste av fornuft og forsiktighet av resonnementet. Og er ikke forsiktighet en dyd? Er risiko og sjansespill så attråverdige?

Han får det glatte lag av sin herre. - Du sier du visste hvordan jeg var, at jeg får det meste til å yngle og liker det best sånn. Da burde du i det minste ha overlatt pengene til utlånere så jeg i hvert fall fikk litt igjen. Og tjeneren får enveisbillett til gråt og mørke.

En reaksjon blottet for medfølelse spør du meg. Skal gambling i Guds rike belønnes mens forsiktighet og sunn fornuft straffes? Å bli kalt dårlig, lat og unyttig når tjeneren hadde de beste motiver for sin klokskap? Og: kunne han ikke fått en ny sjanse? Er ikke det en grunnlov i Guds rike?

Her er nok av spørsmål teksten reiser som vi gjerne også må reise i prekenen. Men det viktigste er: Hva har den å si oss i dag? Et av de store temaer i teksten er dette: Gud har gitt oss ufattelig mye å forvalte. Spørsmålet er: forvalter vi gavene slik Gud vil og slik mennesker rundt oss trenger?

Her er noen momenter til overveielse i prekenforberedelsen:

- Teksten handler om hvordan vi forvalter det Gud har gitt oss: penger og eiendom, det er åpenbart. Men ikke minst tiden vi har fått; den mest ettertraktede og fortest forgjengelige ressurs av alle, hvordan forvalter vi den? Bruker vi tiden til andre menneskers glede og velsignelse og til Guds ære? Ferie, fri og FB er bra, men det gode kan bli det bestes fiende. Utrolig mye flott tid bare sildrer bort i sanden. Litt av det slaget hører livet til. Men ikke all vår dødtid - den som så praktfullt kan bli til levetid.
- Vi er satt til å forvalte penger, eiendom, tid – og Guds nåde og Guds mysterier: jf 1 Pet 4,10 og 1 Kor 4,1: ‘...som gode forvaltere av Guds mangfoldige nåde’, og ‘...forvaltere av Guds mysterier.’ Dette skal vi også formidle, fortelle, forvalte, forkynne, fordele. Og: vi skal dele nåden ut, ikke bare ha den for oss selv eller grave den ned. Nåden eksisterer for å deles: Delt nåde blir dobbelt nåde; nedgravd nåde blir tapt nåde.
- Hva skal vi bruke talentene, ressursene og det Gud har gitt oss til? Til vår nestes beste, til misjon, til kjærlighetsgjerninger, til diakoni, til en (nesten) aldri hvilende fantasi for å se hva godt som kan gjøres for de som trenger det – de rundt oss, de langt unna. Livet er ufattelig kort, vi trenger all tid vi kan på å berike, glede og velsigne andre.
- Vi kalles til aktiv og ansvarlig forvaltning. Det er ikke det samme som forsiktighet. Du finner ikke ordet forsiktig i Bibelen. Derimot finner du frimodig en rekke ganger. Livets risiko unngår vi likevel aldri. Å frimodig satse alt Gud har overlatt oss å bruke i det godes tjeneste – i en glad tillit til Guds velsignelse – det er en forvalterholdning etter Guds hjerte. Er du en forsiktig smågraver eller en dristig forvalter?
- Den siste tjenerens selvforsvar oser av dårlige unnskyldninger og ditto samvittighet. De andre hadde jobbet hardt. Den eneste jobben han selv hadde gjort, var å grave et hull. Sett i lys av gaven han hadde fått, var dette latskap og unytte.
- **Hva er loven i denne teksten?** Vi har et ansvar for å bruke rett det vi har fått. Gud dømmer den som graver ned sitt talent, sin nådegave, sine ressurser, som ikke setter dem inn i aktivt bruk til glede for sin neste. Vi dømmes etter våre gjerninger, etter hva vi gjør med det vi har fått.
- **Og hva er så evangeliet i lignelsen?** Nåden er den ufattelig store gave Gud gir oss: Vi får alt han har. Han har ikke mer å gi. Og så vet vi at når vi selv er unyttige tjenere, hvilket vi sørgelig ofte er, kan vi erkjenne akkurat det. Sistemann i tjenerflokket unnskyldte seg og løp fra ansvaret. Når vi derimot bekjenner vår ofte dårlige forvaltning, er Han ‘trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og rensar oss for all urett’, 1 Joh 1,9.

Rolf Ekenes

Cand.theol, tilsynsman i DELK – Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn – siden 2011. Misjonsprest på Madagaskar 1983-2002. Prest i DELK Tønsberg menighet 2003-06. Daglig leder i NORME – Norsk Råd for Misjon og Evangelisering 2006-11.

rolf.ekenes@delk.no